

ARAŞTIRMA MAKALESİ

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLERİN EKONOMİ OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

A STUDY TO DETERMINE THE ECONOMIC LITERACY LEVELS OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS AND SWORN-IN CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS

Dr. Öğr. Üyesi Turgay MÜNYAS*

ÖZ

Bu çalışmada Yeminli Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin ekonomi okuryazarlıklarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Söz konusu ekonomi okuryazarlığın ölçülebilmesi için 25 Yeminli Mali Müşavir ve 396 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olmak üzere toplamda 421 meslek mensubuna anket uygulanmıştır. Katılımcılar Sosyo demografik olarak incelendiğinde, yaş, eğitim ve unvan durumları açısından ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutlarıyla anlamlı bir farklılık göstermediği, Cinsiyet değişkeni açısından ise ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutları açısından erkeklerin sorulara daha olumlu yanıt verdikleri görülmüştür. Araştırmanın sonucunda tüm boyutlar arasında birbiriyle anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Kıdem durumu değişkeni açısından bakıldığında ise 10 yıl ve üzeri kıdeme sahip katılımcıların ekonomi bilgisi boyutuna daha olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir. Gelir durumu değişkeni açısından bakıldığında ise ekonomi bilgisi ve ekonomik akılcılık boyutları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ortalama sıra değerlerine bakıldığında 10000 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip katılımcıların ekonomi bilgisi boyutuna, 6000 TL-10000 TL gelir düzeyine sahip katılımcıların ise ekonomik akılcılık boyutuna daha olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir. Araştırma bulguları sonuç bölümünde tartışılmıştır.

* İstanbul Okan Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8558-2032>

Anahtar Sözcükler: Ekonomi Bilgisi, Ekonomi Okuryazarlığı, Ekonomi Okuryazarlık Düzeyi, Finansal Okuryazarlık

ABSTRACT

This study aims to measure the economic literacy of Certified Public Accountants (CPA) and Sworn-in Certified Public Accountants. In order to measure the economic literacy, a total of 421 professionals, including 25 Sworn-in CPAs and 396 CPAs, were surveyed. According to the socio-demographic characteristics of the participants, there was no significant difference between economic knowledge, economic rationality, socio-economic reflections and individual economic planning dimensions in terms of age, education and title, whereas males were found to have more positive responses in terms economic knowledge, economic rationality, social economic reflections and individual economic planning dimensions. The results of the study showed a significant and positive relationship between all dimensions. From the perspective of seniority status variable, however, the participants with seniority of 10 years or more were found to have more positive responses to the economic knowledge dimension. In terms of income status variable, however, economic knowledge and economic rationality dimensions were found to differ significantly. When we look at the average ranks, it is seen that participants with income levels of 10000 TL and above have more positive responses to the economic knowledge dimension, and the participants with income levels of 6000-10000 TL had more positive responses to the economic rationality dimension. The research findings were discussed in the conclusion section.

Keywords: Economic Knowledge, Economic Literacy, Level of Economic Literacy, Financial Literacy

1. GİRİŞ

Finansal okuryazarlık ve ekonomi okuryazarlık kavramları anlam bakımından birbirlerine çok yakın kavramlardır. Literatürde genellikle finansal okuryazarlık kavramı kullanılmaktadır. Finansal okuryazarlık; ekonomik birimlerin mali konularda bilinçli ve rasyonel kararlar alma ve paranın etkin ve verimli kullanılması yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Lusardi ve Tufano,2008). Diğer bir söylemle finansal okuryazarlık, bir ekonomik birimin sahip olduğu finans bilgisi ile bu konuda sahip olduğu beceri, tutum ve davranışlarının birleşimi olarak da ifade edilmektedir

(Sarıgül, 2015, s, 200-218). Finansal okuryazarlık; bireyin içinde yaşadığı dünyayı daha kolay bir şekilde anlamasını sağlamakta, bireyleri daha bilinçli ve alacağı ekonomik kararlarda daha katılımcı olmaya yöneltmekte ve uygulanan ekonomi politikalarının kısıtlarını ve sahip olduğu potansiyelini anlamayı sağlamaktadır. Ekonomi okuryazarlığı ise ekonomide meydana gelen problemleri anlayabilme; ekonomik koşullarda gerçekleşen değişimleri ve kamunun ekonomi politikalarındaki değişimleri takip edebilme; ekonomik verileri toplayabilme ve bunları anlayabilme; ekonomik ve finansal olayların fayda- maliyet boyutunu değerlendirebilme becerisi olarak tanımlanmıştır (The North Central Regional Education Laboratory-NCREL) (2003).

“Ekonomi okuryazarı bireylerin sahip olduğu nitelikler;

- ✓ İlgili ekonomik birimler kar ve maliyet hesapları ile kaynakların sınırlığını değerlendirerek daha bilinçli tercihler yaparlar,
- ✓ Uyguladıkları her bir yöntemin kar ve zarar hesabını iyi yaparlar
- ✓ Bireylerin davranışlarını belirleyen ve etkileyen ekonomik unsurları bilirler
- ✓ Piyasadaki rekabetin, piyasada ticaret ile ilgili mevcut engellerin ve üretici ile tüketici arasındaki ilişkilerin piyasada fiyatlara nasıl yansıdığını bilirler,
- ✓ Kamu sektörü ve özel sektör ekonomi kurumlarının sahip oldukları görev ve rollerini tanımlayabilir,
- ✓ Gelir kaynaklarının temelleri ile karşı karşıya oldukları risk, yatırım, işsizlik, enflasyon, faiz oranlarını anlayabilir”. (The North Central Regional Education Laboratory-NCREL) (2003).

Ekonomik sistemin en önemli katılımcısı olan bireyin yapmış olduğu veya yapacağı ekonomik tercihler, üretim ve tüketim davranışları ekonomik sistemi tümüyle etkilemektedir. Bu çerçevede ekonomi okuryazarlığı, bireyin bir parçası olduğu dünyayı anlaşılır kıldığı, bireyleri daha akılcı ve katılımcı olmaya yönlendirdiği ve bireyin ekonomi politikalarının sahip olduğu sınırları ve sahip olduğu potansiyelini anlamayı sağladığı için büyük bir öneme sahiptir. (Gerek ve Kurt, 2007) Bir toplumda ekonomi okuryazar seviyesinin yüksek olması demokratik toplumlar için oldukça önemlidir. Ekonomi okuryazar seviyesinin yüksek olduğu toplumlarda bireyler karar alam sürecine etkin ve verimli olarak katılmak için, ekonominin nasıl bir işleyişe sahip olduklarını bilmek zorundadırlar. Bugünün dünyasında teknolojinin gelişmesi ile beraber toplumların sahip olduğu toplumsal yapıları gittikçe daha komplike ve biri

birine entegre bir yapıya dönüşmektedir. Bu nedenle bireylerin bu değişen sürece uyum sağlayabilmek için daha fazla ekonomi okuryazar olmaları önem arz etmektedir (Hayta ve Akhan 2014).

Finans enstitüsünde meydana gelen gelişmeler, küreselleşme süreci ve ekonomik sistemin her geçen gün komplike bir hale gelmesi ekonomi okuryazarlığının önemini arttırmaktadır. Özellikle kriz süreçlerinde eğitim ücretlerinin artmasından dolayı finansal okuryazarlık oranı düşmektedir. Finansal okuryazar oranının düşmesi ile birlikte ekonomik birimlerin mali piyasalarda yanlış kararlar alma olasılığı artmaktadır. Alınan bu yanlış kararlar hem bireylerin hem de toplumların refah seviyesini etkilemektedir. Bu yüzden işletmelerin ve devletlerin çalışanlarının ve vatandaşlarının rasyonel yatırım kararı, tasarruf kararı, geleceğe yönelik emeklilik planları gibi kararlarını sağlıklı alabilmesi için ekonomi okuryazarlığına yönelik eğitimler verdikleri görülmektedir. Ekonomi okuryazar düzeyi yüksek olan birimlerin daha rasyonel yatırım kararı, tasarruf kararı, geleceğe yönelik emeklilik planları gibi kararlar aldığı görülmektedir.

Dünyada yaşanan küreselleşme süreci finansal sistemi daha da komplike hale getirmiştir. Küreselleşme hareketi ile beraber ekonomik belirsizlik ve değişimin hızlı bir şekilde artması etkili finansal kararlar verme sürecini de oldukça güçleştirmiştir. Bu nedenle finans sisteminin aktörlerinin finansal ürün tercihi ve vereceği finansal kararlar sürecinde ekonomi okuryazarlık kavramı büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle 2007 yılında Amerika'da başlayan ve halen etkisi süren küresel ekonomik krizde dünyanın çok önemli kurumları batmıştır. Bu da bu kurumların mali işlerini yöneten ekonomik birimlerin ekonomi okuryazarlığının sorgulanmasına neden olmuştur.

Bu çalışma reel sektörün çok önemli destek aldığı Yeminli Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin ekonomi okuryazarlık düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır.

2. LİTERATÜR

Literatür taraması yapıldığında yapılan çalışmaların genellikle finansal okuryazarlığı ve ekonomi okuryazarlığı araştırmaya yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Literatürde ekonomi okuryazarlığı ile ilgili yapılan çalışmalar aşağıdaki gibidir.

Akhan 2019 yılında yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenliği programında okuyan son sınıf öğrencilerinin ekonomi okuryazarlık düzeylerini

araştırmıştır. Çalışma 2013-2014 eğitim öğretim yılında yedi farklı bölgeden üniversitelerin sosyal bilgiler öğretmenliği programında okuyan 726 kıdemli öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Akhan yaptığı çalışmanın sonunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ekonomi okuryazarlık seviyelerinin ılımlı olduğunu, bunun da öğretmen adaylarının cevaplarıyla desteklendiğini ortaya koymaktadır.

Boz 2019 yılında yapmış oldukları çalışmada Özel Eğitim Kurumlarında eğitim alan öğrenci velilerinin Finansal Okuryazarlık düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Boz çalışmayı 2017 ve 2018 eğitim-öğretim yılında Özel Eğitim Kurumlarının ilköğretim ve ortaokul seviyelerinde eğitim alan öğrenci velilerine 692 tanesine uyguladığı anket çalışması ile gerçekleştirmişlerdir. Boz çalışmada anketin uygulandığı öğrenci velilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir.

2019 yılında Tayfun ve Silik tarafından yapılan çalışmada Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde "Genel Ekonomi" dersini alan öğrencilerin ekonomi okuryazarlık düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmayı toplamda 361 adet öğrenci üzerinden gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda genel ekonomi dersinin öğrencilerin ekonomi okuryazarlık düzeylerine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca cinsiyet ile öğrencilerin dönem başı ekonomi okuryazarlık düzeyleri arasında farklılık olduğunu, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm, mezun oldukları ortaöğretim kurumu ve ailelerinin ikamet ettikleri yerler ile dönem başı veya dönem sonu ekonomi okuryazarlık düzeyleri arasında ise farklılık olmadığını tespit etmişlerdir.

Barış ve Şeker 2017 yılında Amasya Üniversitesi'nde ekonomi okuryazarlığı ile ilgili yaptıkları çalışmada öğrencilerin ekonomi okuryazarlık düzeylerini belirlemeyi ve ekonomi okuryazarlık düzeylerinin sosyo-demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığının araştırmışlardır. Çalışmayı 977 üniversite öğrencisine uyguladıkları anket çalışması ile gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin ekonomi okuryazarlığı orta düzeyde tespit edilmiştir. Ekonomi bilgisi alt boyutunda ekonomi okuryazarlık düzeylerinin erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yıldırım ve Öztürk 2017 yılında yapmış oldukları çalışmada ekonomi, sosyal bilgiler öğretmenleri ve sosyal bilgiler alan uzmanlarının ekonomi okuryazarlığı ve ekonomi eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemeyi araştırmışlardır. Çalışmanın analizi uzman ve öğretmen olmak üzere toplam

116 gönüllü katılımcı öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yıldırım ve Öztürk 116 öğretmen üzerinde yaptıkları çalışmada katılımcıların toplumun ekonomi okuryazarlık düzeyini ve ekonomi konusunda almış oldukları eğitimi yetersiz gördüklerini tespit etmişlerdir.

Dilek, Küçük ve Eleren 2016 yılında yaptıkları çalışmalarında Kastamonu Üniversitesi öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığının düzeyini ölçmeyi amaçlamışlardır. Çalışmayı Kastamonu merkezde bulunan üniversite bünyesinde faaliyet gösteren fakülteler, yüksekokullar ve meslek yüksekokulunda eğitim alan toplam 428 üniversite öğrencisine uyguladıkları anket çalışması ile gerçekleştirmişlerdir. Dilek, Küçük ve Eleren çalışmada üniversitede okuyan öğrencilerin ekonomi okuryazarlığı konusunda yeterli bir düzeyde olduklarını veya en azından bu konuda kendilerine güvendiklerini tespit etmişlerdir. Medeni durum, cinsiyet ve yaş grupları değişkenlerine göre istatistiki açıdan önemli bir fark tespit edilmemiştir.

Antony, Smith ve Miller 2015 yılında yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının ekonomi okuryazarlık düzeyinin, ekonomi yeterliliklerini öğretmedeki etkisini araştırmışlardır. Çalışma toplamda 84 adet sınıf öğretmeni üzerinden gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda, sınıf öğretmenlerinin ekonomi okuryazarlık düzeyinin, ilköğretim programlarındaki ekonomi kavramlarını öğretmede pozitif etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Santaş ve Demirgil 2015 yılında yapmış oldukları çalışmada bir kamu üniversitesinde iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin ekonomi okuryazarlık düzeylerini incelemişlerdir. Çalışma kapsamında ilgili fakültede 4 yıllık eğitim veren ve ilgili bölümlerde öğrenim gören 704 öğrenciye anket uygulanmış. Santaş ve Demirgil çalışmanın sonucunda 4. Sınıf öğrencilerinde, daha fazla ekonomi dersi alan öğrencilerde ve erkek öğrencilerde ekonomide meydana gelen olaylar ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Anketin uygulandığı ekonomi okuryazarlığı alt boyutlarına ilişkin durumları incelendiğinde ise yas, cinsiyet, eğitim görülen sınıf, eğitim alınan bölüm, ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığı ve alınan ekonomi dersi sayısının istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar veren değişkenler olduğunu tespit etmişlerdir.

Ünal, Düğher ve Söylemez 2015 yılında yaptıkları çalışmada ekonomi okuryazarlık düzeyinin ve kredi kartı tutumlarının kredi kartı kullanımını nasıl etkilediğini amprik olarak araştırmışlardır. Araştırma 2013-2014 öğretim döneminde Dumlupınar Üniversitesi Tavşanlı Meslek Yüksekokulu'nda eğitim

alan ve kredi kartı kullanan 125 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ünal, Düğer ve Söylemez yaptıkları araştırmanın sonucunda ekonomi okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireylerin, almış oldukları ekonomik kararlarda daha akılcı ve bilinçli karar aldıklarını tespit etmişlerdir.

Hayta ve Akhan 2014 yılında yapmış oldukları çalışmada ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi alan öğrencilerin ekonomi okuryazarlıklarının düzeyini belirlemek ve Sosyal Bilgiler dersi 7. sınıf “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi kazanımları doğrultusunda öğrencilerin ekonomi okuryazarlık düzeylerini literatürün önermiş olduğu yöntemleri kullanarak geliştirmeyi amaçlamışlardır. Hayta ve Akhan çalışmayı Çankaya ilçesi, Yenimahalle ilçesi ve Mamak ilçesinde bulunan üç ayrı ilköğretim okulunda eğitim alan 132 öğrenci üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Hayta ve Akhan çalışmada Sosyal Bilgiler dersini bitiren 7. sınıf öğrencilerinin ilköğretimden itibaren ekonomi okuryazarı bir birey olarak mezun olduklarını tespit etmişlerdir.

Yasmin vd. 2014 yılında gerçekleştirdikleri çalışmada üniversite düzeyinde ekonomi okuryazarlığın belirleyicilerini incelemişlerdir. Çalışma Pakistan’ın Pencap eyaletinin güneyindeki üniversitelerin farklı bölümlerinden 200 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, harcama, yaş, cinsiyet, babanın ve öğrencinin eğitiminin ekonomi okuryazarlıkla pozitif ve anlamlı derecede ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Pandey ve Bhattacharya 2012 yılında yapmış oldukları çalışmada ilköğretim orta kademe öğretmenlerinin ekonomi okuryazarlık düzeylerini incelemişlerdir. Pandey ve Bhattacharya çalışmanın sonucunda öğretmenlerin temel ekonomi okuryazarlık düzeylerini orta düzeyde tespit etmişlerdir. öğretmenlerin sahip oldukları ekonomi okuryazarlık düzeyi cinsiyet ve daha önce ekonomi eğitimi alıp almamalarıyla ilişkilidir.

Mercan vd. 2012 yılında yaptıkları çalışmada ekonomik birimlerin okuryazarlık ve eğitim seviyeleri yükseldikçe, almış oldukları ya da alacakları kararlarda ekonomik rasyonellik ve ekonomik bilinçte artıyor mu sorusunun cevabını araştırmışlardır. Mercan vd. yaptıkları çalışmanın analizini Ulaştırma bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren ve bir şubede çalışan toplam 93 kişi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Mercan vd. yaptıkları araştırma sonucunda ankete katılım gösteren ulaştırma bakanlığı çalışanlarının bireysel ekonomi kullanımı boyutunda yüksek düzeyde ekonomi okuryazar birey olduklarını tespit etmişlerdir. Yapılan analizin önemli bir sonucu ise yüksek lisans

mezunlarının üniversite ve lise mezunlarına göre daha yüksek bir seviyede ekonomi okuryazarı birey olduklarını tespit etmişlerdir.

Gerek ve Kurt 2010 yılında yapmış oldukları çalışmada Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi programlarının kapsamında yer alan dersler çerçevesinde ekonomi okuryazarlığı göstergelerini incelemiş, bu göstergelerin varlık ya da yokluk nedenleri ve sonuçlarını açıklanmayı amaçlamışlardır. Yaptıkları çalışmada teknolojik çağ okuryazarlıkları içerisinde önemli bir yere sahip olan ekonomi okuryazarlığına ilişkin derslerin bir üniversite haricinde BÖTE öğretim programlarının kapsamında yer almadığını tespit etmişlerdir. Gerek ve Kurt çalışmanın sonucunda ekonomi okuryazarlık becerilerini kazandırmaya ve artırmaya yönelik derslerin çoğu BÖTE öğretim programının kapsamında olmamasından yola çıkarak BÖTE bölümü öğrencilerinin ekonomi okuryazarlık beceri yeteneklerinin yüksek düzeyde olmadığını tespit etmişlerdir.

Grimes, Millea ve Thomas 2007 yılında yaptıkları çalışmada öğretmenlerin ekonomi okuryazarlık düzeylerini araştırmışlardır. Yaptıkları çalışmada öğretmenlerin ekonomi okuryazarlık düzeyini standart regresyon analizi yardımıyla incelemişlerdir. Yaptıkları çalışmanın sonucunda ilkökul öğretmenlerinin düşük düzeyde finansal okuryazar olduklarını tespit etmişlerdir. ayrıca ekonomi okuryazarlık düzeyinin cinsiyet, yaş, etnik köken, yıllık aile geliri, daha önce ekonomi eğitimi alma durumu gibi faktörler bakımından farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir.

Walstad ve Soper 1988 yılında yapmış oldukları çalışmada Amerika Birleşik Devletleri'ndeki lise öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığının kapsamlı bir şekilde araştırmışlardır. Araştırma kapsamında ekonomi okuryazarlık testi, Ocak 1986'da 6.570 öğrenciye ön test, Mayıs 1986'da da 8.205 öğrenciye son test olarak uygulanmıştır. Walstad ve Soper çalışma sonucunda, eğitimcilerin derslerde verdikleri ekonomi ödevlerinin, öğrencilerin ekonomik bilgi düzeyini arttırdıklarını tespit etmişlerdir.

3. İSTATİSTİK ANALİZ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, "Yeminli Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeci" ve "Mali Müşavirlerin" ekonomi okuryazarlık düzeylerini belirlemeyi ve ekonomi okuryazarlık düzeylerinin sosyo-demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacını taşımaktadır. Çalışma

akademik çalışmalarla geliştirilen Gerek ve Kurt tarafından geliştirilen ölçek kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamındaki katılımcılara, 6 adet demografik soru ile, 33 adet finansal okuryazarlık sorusundan hazırlanmış anket sunulmuştur. Anket 421 katılımcıya uygulanmıştır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Çalışmanın konusunu oluşturan veri Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğine (TÜRMOB) üye olan meslek mensubuna ulaşılarak temin edilmiştir. Anket çalışmasının yapıldığı zaman aralığı olan Kasım ve Aralık 2019 döneminde Yeminli Mali Müşavir sayısı 8.023, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir sayısı ise 102.678'dir. İlgili dönemde toplam Yeminli Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavir sayısı 110.701'dir.

3.3. Örneklem Seçimi

Çalışmanın konusunu oluşturan örneklem, Kasım ve Aralık 2019 döneminde Yeminli Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavir sayısı 110.701'dir. Bu çalışma kapsamında 110.701 meslek mensubundan 25 Yeminli Mali Müşavir ve 396 Serbest Muhasebeci Mali Müşavire toplamda 421 meslek mensubuna ulaşılarak ankete katılımları sağlanmaya çalışılmıştır.

3.4. Araştırmanın Varsayımları ve Kısıtları

Ankete katılım gösteren kişilerin ölçekte yer alan sorulara yanıt verirken gerçek düşüncelerini ifade ettikleri, ankete kendi istekleri ile cevap verdikleri ve anketi doğru ve tam bir biçimde yanıtladıkları kabul edilmiştir. Anketteki örneklem sayısının artırılmasında birtakım güçlüklerle karşılaşmıştır, ankete katılımları talep edilen kişiler zamanı olmadıklarını belirterek katılım göstermeyeceklerini ifade etmişlerdir. Çalışmanın kısıtı olarak katılımcıların anket katılımına olumlu bakmamış olmalarıdır.

3.5. Araştırmanın Hipotezleri

Tablo 1: Araştırmanın Hipotezleri

H	Hipotez
H1	“Cinsiyet açısından ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutları için anlamlı farklılık vardır”.
H2	“Yaş açısından ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutları için anlamlı farklılık vardır”.
H3	“Eğitim durumu açısından ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutları için anlamlı farklılık vardır”.
H4	“Ünvan durumu açısından ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutları için anlamlı farklılık vardır”.
H5	“Kıdem durumu açısından ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutları için anlamlı farklılık vardır”.
H6	“Gelir durumu açısından ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutları için anlamlı farklılık vardır”.
H7	“Ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutları arasında anlamlı ilişki vardır”.

3.6. Bulgular ve Yorumlar

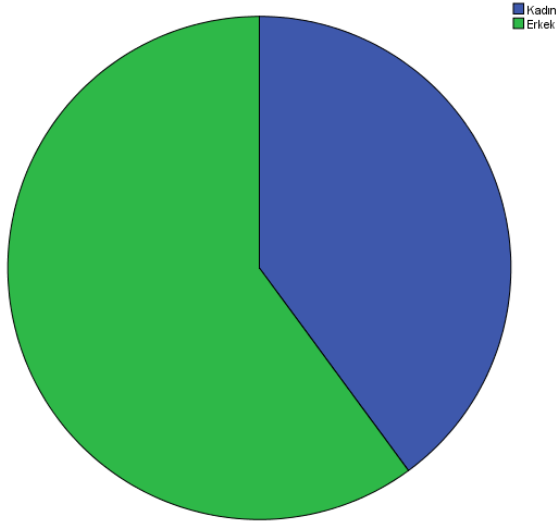
3.6.1. Tanımsal Bulgular

Yapılan anketin güvenilirlik testleri olarak Cronbach Alpha değeri, İkiye Bölme (split), Paralel, Mutlak Kesin Paralel (strict) değerleri ele alınarak gerçekleştirilmiştir. Cronbach Alpha değerinin %70’den yüksek olması anketin başarılı olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilir. Bazı araştırmacılar, bu oranın %75’ ten yüksek olmasını kabul ederler. Diğer kriterlerin de %70’ten yüksek olması anketin iç tutarlılığının sağlandığını gösterir ve yapılan çıkarımlara güvenebileceğini ortaya koyar. Yapılan anketin güvenilirlik analizi sonuçları incelendiğinde; Cronbach-Alpha = 0.971, Parelel = 0.972, Strict = 0.971 olarak belirlenmiştir. Yapılan çalışmanın ilk aşamasında ankete yanıt verenlere yönelik temel bilgiler aşağıdaki gibidir:

Tablo 2: Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılım Tablosu

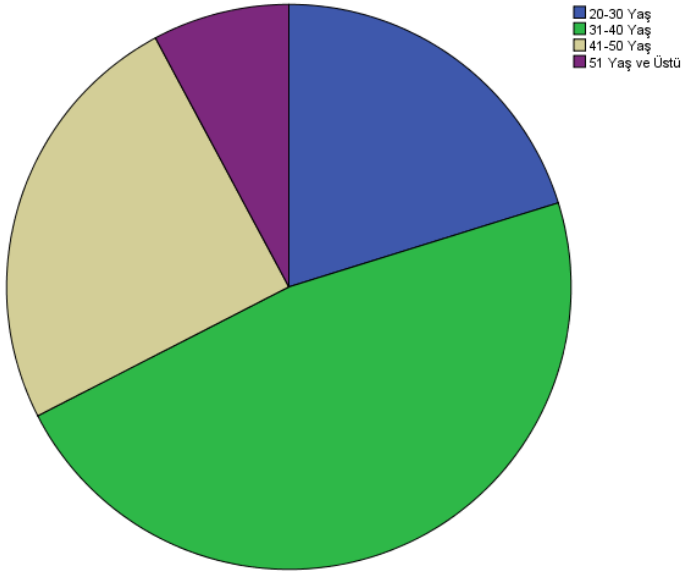
	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	168	39,9	39,9	39,9
Erkek	253	60,1	60,1	100,0
Toplam	421	100,0	100,0	

Katılımcıların %39,9'u kadın iken %60,1'i erkektir.

Grafik 1: Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılım Grafiği**Tablo 3: Yaş Değişkenine Göre Dağılım Tablosu**

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
20-30 Yaş	85	20,2	20,2	20,2
30-40 Yaş	199	47,3	47,3	67,5
41-50 Yaş	104	24,7	24,7	92,2
51 Yaş ve Üzeri	33	7,8	7,8	100,0
Toplam	421	100,0	100,0	

Katılımcıların %20,2'si 20-30 yaş, %47,3'ü 30-40 yaş, %24,7'si 41-50 yaş aralığında iken %7,8'i 51 yaş ve üzeridir

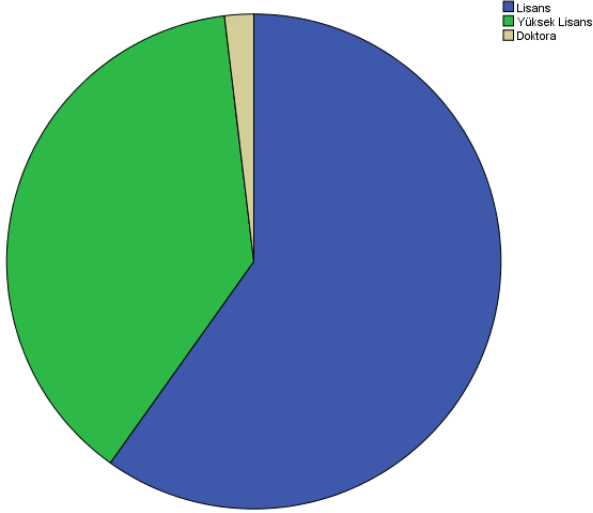

Grafik 2: Yaş Değişkenine Göre Dağılım Grafiği

Tablo 4: Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Lisans	252	59,9	59,9	59,9
Yüksek Lisans	161	38,2	38,2	98,1
Doktora	8	1,9	1,9	100,0
Toplam	421	100,0	100,0	

Katılımcıların %59,9'unun eğitim durumu lisans, %38,2'sinin yüksek lisans ve %1,9'unun ise doktora.

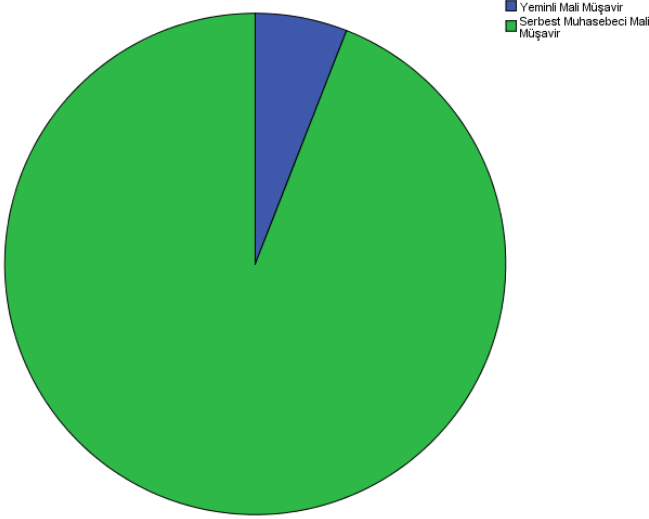

Grafik 3: Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılım Grafiği

Tablo 5: Unvan Değişkenine Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
“Yeminli Mali Müşavir”	25	5,9	5,9	5,9
“Serbest Muhasebeci Mali Müşavir”	396	94,1	94,1	100,0
“Toplam”	421	100,0	100,0	

Katılımcıların %5,9'u Yeminli Mali Müşavir, %94,1'i Serbest Muhasebeci Mali Müşavir unvanına sahiptir.

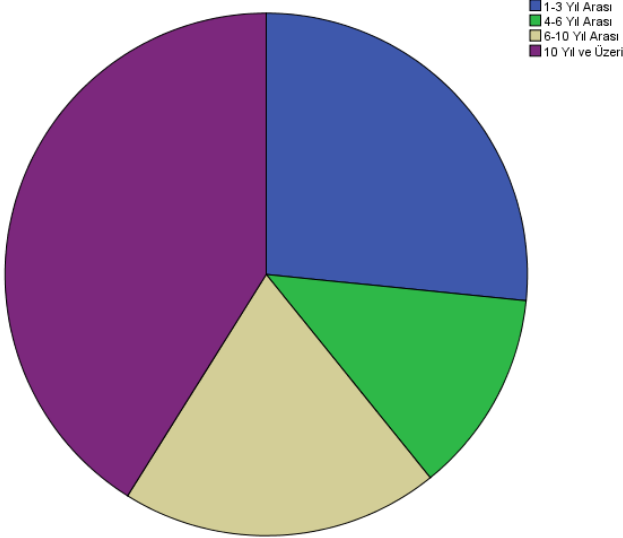

Grafik 4: Unvan Değişkenine Göre Dağılım Grafiği

Tablo 6: Kıdem Durumu Değişkenine Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
1-3 Yıl Arası	112	26,6	26,6	26,6
4-6 Yıl Arası	53	12,6	12,6	39,2
6-10 Yıl Arası	83	19,7	19,7	58,9
10 Yıl ve Üzeri	173	41,1	41,1	100,0
Toplam	421	100,0	100,0	

Katılımcıların %26,6'sının kıdem durumu 1-3 yıl arası, %12,6'sının 4-6 yıl arası, %19,7'sinin 6-10 yıl arası ve %41,1'inin ise 10 yıl ve üzeridir.

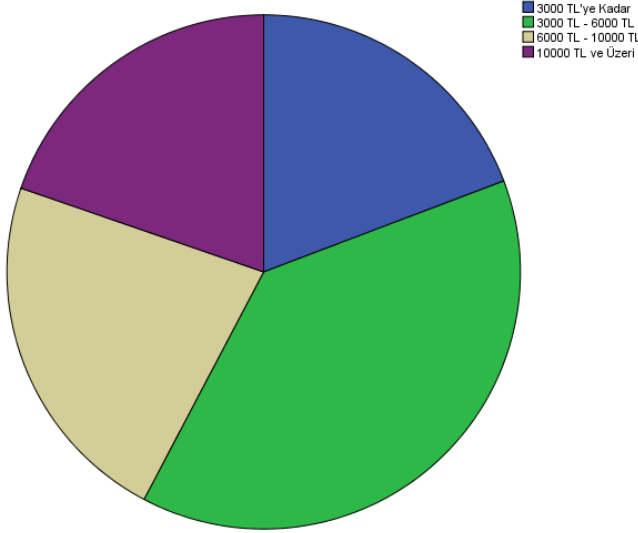

Grafik 5: Kıdem Durumu Değişkenine Göre Dağılım Grafiği

Tablo 7: Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
3000 TL'ye Kadar	81	19,2	19,2	19,2
3000 TL - 6000 TL	162	38,5	38,5	57,7
6000 TL - 10000 TL	95	22,6	22,6	80,3
10000 TL ve Üzeri	83	19,7	19,7	100,0
Toplam	421	100,0	100,0	

Katılımcıların %19,2'sinin gelir düzeyi 3000 TL'ye kadar, %38,5'inin gelir düzeyi 3000 TL-6000 TL arası, %22,6'sının gelir düzeyi 6000 TL-10000 TL arası ve %19,7'sinin gelir düzeyi ise 10000 TL ve üzeridir.

Grafik 6: Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Dağılım Grafiği

3.6.2. Ekonomi Okuryazarlığı Ölçeği Boyutlarına Göre Dağılım Analizi

Tablo 8: Ekonomi Bilgisi Boyutuna Göre Dağılım Tablosu

	“Ke- sinlikle Katılmı- yorum”	“Katılmı- yorum”	“Ka- rarsız- lık”	“Katılı- yorum”	“Ke- sinlikle Katılı- yorum”	Ort. ± Ss.		
1. “Döviz fiyatlarındaki değişimin ihracat ve ithalat üzerindeki etkilerini yorumlayabilirim”.	11,9	7,6	8,6	41,8	30,2	3,71	±	1,30
2. “IMF politikalarının ekonomi üzerindeki etkisini tartışabilirim”.	9,7	10,9	22,1	38,5	18,8	3,46	±	1,20
3. “Menkul kıymetler borsasındaki gelişmelerin ekonomiye etkisini anlayabilirim”.	10,0	9,5	24,0	37,3	19,2	3,46	±	1,19

4. “Uluslararası ekonomik kaynakların piyasaya etkisini anlayabilirim”.	10,9	7,6	17,8	43,2	20,4	3,55	±	1,21
5. “Ulusal finansal kaynakların ekonomiye etkisini anlayabilirim”.	10,9	7,1	16,6	43,7	21,6	3,58	±	1,22
6. “Enflasyon oranlarındaki değişimin ne ifade ettiğini anlayabilirim”	12,1	5	9,7	37,8	35,4	3,79	±	1,30
7. “Dış ekonomik gelişmelerin ülke ekonomisine yansımalarını yorumlayabilirim”.	11,2	7,1	14,3	39,2	28,3	3,66	±	1,27
8. “Faiz oranlarının piyasaya etkisini anlayabilirim”.	11,9	4,5	9	39,2	35,4	3,82	±	1,29
9. “Ekonomik politikaların fayda ve maliyetlerini değerlendirebilirim”.	11,9	5,5	16,9	39,7	26,1	3,63	±	1,26
10. “Küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerin (KOBİ) ekonomik rollerini anlayabilirim”.	9,7	6,7	16,4	37,8	29,5	3,71	±	1,23
11. “Döviz ve altın fiyatlarında meydana gelen değişimin nedenlerini yorumlayabilirim”.	10,0	7,1	18,1	40,6	24,2	3,62	±	1,21
12. “Kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının ekonomik rollerini tanımlayabilirim”.	10,7	7,1	20,7	40,1	21,4	3,54	±	1,21
13. “Gelir dağılımı-ekonomi ilişkisini anlayabilirim”.	12,1	4,8	13,8	37,8	31,6	3,72	±	1,29
GENEL ORTALAMA								3.63

Önerme 1: “Döviz fiyatlarındaki değişimin ihracat ve ithalat üzerindeki etkilerini yorumlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %11,9’u “Kesinlikle Katılmıyorum”, %7,6’sı “Katılmıyorum”, %8,6’sı “Kararsızım”, %41,8’i

“Katılıyorum” ve %30,2’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,71 ve standart sapma değeri ise 1,30 olarak bulunmuştur.

Önerme 2: “IMF politikalarının ekonomi üzerindeki etkisini tartışabilirim.” Önermesine katılımcıların %9,7’si “Kesinlikle Katılmıyorum”, %10,9’u “Katılmıyorum”, %22,1’i “Kararsızım”, %38,5’i “Katılıyorum” ve %18,8’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,46 ve standart sapma değeri ise 1,20 olarak bulunmuştur.

Önerme 3: “Menkul kıymetler borsasındaki gelişmelerin ekonomiye etkisini anlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %10’u “Kesinlikle Katılmıyorum”, %9,5’i “Katılmıyorum”, %24’ü “Kararsızım”, %37,3’ü “Katılıyorum” ve %19,2’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,46 ve standart sapma değeri ise 1,19 olarak bulunmuştur.

Önerme 4: “Uluslararası ekonomik kaynakların piyasaya etkisini anlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %10,9’u “Kesinlikle Katılmıyorum”, %7,6’sı “Katılmıyorum”, %17,8’i “Kararsızım”, %43,2’si “Katılıyorum” ve %20,4’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,55 ve standart sapma değeri ise 1,21 olarak bulunmuştur.

Önerme 5: “Ulusal finansal kaynakların ekonomiye etkisini anlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %10,9’u “Kesinlikle Katılmıyorum”, %7,1’i “Katılmıyorum”, %16,6’sı “Kararsızım”, %43,7’si “Katılıyorum” ve %21,6’sı “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,58 ve standart sapma değeri ise 1,22 olarak bulunmuştur.

Önerme 6: “Enflasyon oranlarındaki değişimin ne ifade ettiğini anlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %12,1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, %5’i “Katılmıyorum”, %9,7’si “Kararsızım”, %37,8’i “Katılıyorum” ve %35,4’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,79 ve standart sapma değeri ise 1,30 olarak bulunmuştur.

Önerme 7: “Dış ekonomik gelişmelerin ülke ekonomisine yansımalarını yorumlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %11,2’si “Kesinlikle Katılmıyorum”, %7,1’i “Katılmıyorum”, %14,3’ü “Kararsızım”, %39,2’si “Katılıyorum” ve %28,3’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,66 ve standart sapma değeri ise 1,27 olarak bulunmuştur.

Önerme 8: “Faiz oranlarının piyasaya etkisini anlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %11,9’u “Kesinlikle Katılmıyorum”, %4,5’i “Katılmıyorum”,

%9'u "Kararsızım", %39,2'si "Katılıyorum" ve %35,4'ü "Kesinlikle Katılıyorum" yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,82 ve standart sapma değeri ise 1,29 olarak bulunmuştur.

Önerme 9: "Ekonomik politikaların fayda ve maliyetlerini değerlendirebilirim." Önermesine katılımcıların %11,9'u "Kesinlikle Katılmıyorum", %5,5'i "Katılmıyorum", %16,9'u "Kararsızım", %39,7'si "Katılıyorum" ve %26,1'i "Kesinlikle Katılıyorum" yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,63 ve standart sapma değeri ise 1,26 olarak bulunmuştur.

Önerme 10: "Küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerin (KOBİ) ekonomik rollerini anlayabilirim." Önermesine katılımcıların %9,7'si "Kesinlikle Katılmıyorum", %6,7'si "Katılmıyorum", %16,4'ü "Kararsızım", %37,8'i "Katılıyorum" ve %29,5'i "Kesinlikle Katılıyorum" yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,71 ve standart sapma değeri ise 1,23 olarak bulunmuştur.

Önerme 11: "Döviz ve altın fiyatlarında meydana gelen değişimin nedenlerini yorumlayabilirim." Önermesine katılımcıların %10'u "Kesinlikle Katılmıyorum", %7,1'i "Katılmıyorum", %18,1'i "Kararsızım", %40,6'sı "Katılıyorum" ve %24,2'si "Kesinlikle Katılıyorum" yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,62 ve standart sapma değeri ise 1,21 olarak bulunmuştur.

Önerme 12: "Kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının ekonomik rollerini tanımlayabilirim." Önermesine katılımcıların %10,7'si "Kesinlikle Katılmıyorum", %7,1'i "Katılmıyorum", %20,7'si "Kararsızım", %40,1'i "Katılıyorum" ve %21,4'ü "Kesinlikle Katılıyorum" yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,54 ve standart sapma değeri ise 1,21 olarak bulunmuştur.

Önerme 13: "Gelir dağılımı-ekonomi ilişkisini anlayabilirim." Önermesine katılımcıların %12,1'i "Kesinlikle Katılmıyorum", %4,8'i "Katılmıyorum", %13,8'i "Kararsızım", %37,8'i "Katılıyorum" ve %31,6'sı "Kesinlikle Katılıyorum" yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,72 ve standart sapma değeri ise 1,29 olarak bulunmuştur.

Tablo 9: Ekonomik Akılcılık Boyutuna Yönelik Sıklık Dağılım Tablosu

	“Kesinlikle Katılmıyorum”	“Katılmıyorum”	“Kararsızım”	“Katılıyorum”	“Kesinlikle Katılıyorum”	Ort. ± Ss.		
1. “Ekonomik tercihlerimin fayda ve maliyetlerini karşılaştırabilirim”.	12,1	5,0	11,2	36,1	35,6	3,78	±	1,31
2. “Parasal kaynaklarımı değerlendirerek akılcı (rasyonel) tercihler yapabilirim”.	10,5	6,7	15,4	33,7	33,7	3,74	±	1,28
3. “Sunulan hizmetleri ekonomik açıdan değerlendirebilirim”.	11,4	5,2	13,8	39,9	29,7	3,71	±	1,26
4. “Kar ve maliyetler arasındaki farkı anlayabilirim”.	12,1	4,5	8,8	31,6	43,0	3,89	±	1,33
5. “Genel tüketim harcamalarımı gelirime göre düzenleyebilirim”.	12,4	5,0	10,7	31,6	40,4	3,83	±	1,34
6. “Bireylerin davranışlarını etkileyen ekonomik unsurları algılayabilirim.”	12,6	4,8	11,9	39,9	30,9	3,72	±	1,29
7. “Üretici ile tüketici arasındaki etkileşimin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim.”	11,9	3,8	13,8	39,0	31,6	3,75	±	1,27
8. “Malın azalmasının ve fazlaşmasının piyasa fiyatlarına etkisini yorumlayabilirim.”	11,9	4,5	11,4	37,3	34,9	3,79	±	1,29
9. “Arz-talep dengesizliklerinin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim.”	11,6	4,0	11,9	38,5	34,0	3,79	±	1,28
GENEL						3,78		

Önerme 1: “Ekonomik tercihlerimin fayda ve maliyetlerini karşılaştırabilirim.” Önermesine katılımcıların %12,1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, %5’i “Katılmıyorum”, %11,2’si “Kararsızım”, %36,1’i “Katılıyorum” ve %35,6’sı “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,78 ve standart sapma değeri ise 1,31 olarak bulunmuştur.

Önerme 2: “Parasal kaynaklarımı değerlendirerek akılcı (rasyonel) tercihler yapabilirim.” Önermesine katılımcıların %10,5’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, %6,7’si “Katılmıyorum”, %15,4’ü “Kararsızım”, %33,7’si “Katılıyorum” ve %33,7’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,74 ve standart sapma değeri ise 1,28 olarak bulunmuştur.

Önerme 3: “Sunulan hizmetleri ekonomik açıdan değerlendirebilirim.” Önermesine katılımcıların %11,4’ü “Kesinlikle Katılmıyorum”, %5,2’si “Katılmıyorum”, %13,8’i “Kararsızım”, %39,9’u “Katılıyorum” ve %29,7’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,71 ve standart sapma değeri ise 1,26 olarak bulunmuştur.

Önerme 4: “Kar ve maliyetler arasındaki farkı anlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %12,1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, %4,5’i “Katılmıyorum”, %8,8’i “Kararsızım”, %31,6’sı “Katılıyorum” ve %43’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,89 ve standart sapma değeri ise 1,33 olarak bulunmuştur.

Önerme 5: “Genel tüketim harcamalarımı gelirime göre düzenleyebilirim.” Önermesine katılımcıların %12,4’ü “Kesinlikle Katılmıyorum”, %5’i “Katılmıyorum”, %10,7’si “Kararsızım”, %31,6’sı “Katılıyorum” ve %40,4’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,83 ve standart sapma değeri ise 1,34 olarak bulunmuştur.

Önerme 6: “Bireylerin davranışlarını etkileyen ekonomik unsurları algılayabilirim.” Önermesine katılımcıların %12,6’sı “Kesinlikle Katılmıyorum”, %4,8’i “Katılmıyorum”, %11,9’u “Kararsızım”, %39,9’u “Katılıyorum” ve %30,9’u “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,72 ve standart sapma değeri ise 1,29 olarak bulunmuştur.

Önerme 7: “Üretici ile tüketici arasındaki etkileşimin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %11,9’u “Kesinlikle Katılmıyorum”, %3,8’i “Katılmıyorum”, %13,8’i “Kararsızım”, %39’u “Katılıyorum” ve %31,6’sı “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,75 ve standart sapma değeri ise 1,27 olarak bulunmuştur.

Önerme 8: “Malın azalmasının ve fazlaşmasının piyasa fiyatlarına etkisini yorumlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %11,9’u “Kesinlikle Katılmıyorum”, %4,5’i “Katılmıyorum”, %11,4’ü “Kararsızım”, %37,3’ü “Katılıyorum” ve %34,9’u “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir.

Bu önerme için ortalama 3,79 ve standart sapma değeri ise 1,29 olarak bulunmuştur.

Önerme 9: “Arz-talep dengesizliklerinin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %11,6’sı “Kesinlikle Katılmıyorum”, %4’ü “Katılmıyorum”, %11,9’u “Kararsızım”, %38,5’i “Katılıyorum” ve %34’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,79 ve standart sapma değeri ise 1,28 olarak bulunmuştur.

Tablo 10: Toplumsal Ekonomik Yansımalar Boyutuna Göre Dağılım Tablosu

	“Kesinlikle Katılmıyorum”	“Katılmıyorum”	“Kararsızım”	“Katılıyorum”	“Kesinlikle Katılıyorum”	Ort. ± Ss.		
1. “Tüketeceğim ürüne karar verirken fiyat-fayda ilişkisini göz önünde bulundururum”.	11,4	5,2	12,1	30,9	40,4	3,84	±	1,32
2. “Rekabetin ekonomik sonuçlarını anlayabilirim”.	11,4	5,7	11,4	36,8	34,7	3,78	±	1,29
3. “Reklam harcamalarının ekonomiye katkılarını yorumlayabilirim”.	12,6	5,0	17,6	39,2	25,7	3,60	±	1,27
4. “Tercih edeceğim ürüne karar verirken ihtiyacımı göz önünde bulundururum”.	12,1	4,8	11,4	30,4	41,3	3,84	±	1,34
5. “Bir malın fiyatı aşırı yükselirse yerine aynı faydayı sağlayan daha düşük fiyatlısını alırım”.	12,1	5,5	12,4	32,1	38,0	3,78	±	1,33
6. “Ürün satın alırken marka yerine kalitesine bakarım”.	12,1	5,2	19,0	29,2	34,4	3,69	±	1,32
7. “Ürünlerin tüketicilere ulaşım sürecinin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim”.	12,1	3,6	11,4	36,6	36,3	3,81	±	1,30
8. “Ekonomik krizlerin işsizlik üzerinde yarattığı etkileri yorumlayabilirim”.	12,1	4,0	12,6	32,5	38,7	3,82	±	1,32
GENEL						3.77		

Önerme 1: “Tüketeceğim ürüne karar verirken fiyat-fayda ilişkisini göz önünde bulundururum.” Önermesine katılımcıların %11,4’ü “Kesinlikle Katılmıyorum”, %5,2’si “Katılmıyorum”, %12,1’i “Kararsızım”, %30,9’u “Katılıyorum” ve %40,4’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,84 ve standart sapma değeri ise 1,32 olarak bulunmuştur.

Önerme 2: “Rekabetin ekonomik sonuçlarını anlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %11,4’ü “Kesinlikle Katılmıyorum”, %5,7’si “Katılmıyorum”, %11,4’ü “Kararsızım”, %36,8’i “Katılıyorum” ve %34,7’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,78 ve standart sapma değeri ise 1,29 olarak bulunmuştur.

Önerme 3: “Reklam harcamalarının ekonomiye katkılarını yorumlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %12,6’sı “Kesinlikle Katılmıyorum”, %5’i “Katılmıyorum”, %17,6’sı “Kararsızım”, %39,2’si “Katılıyorum” ve %25,7’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,60 ve standart sapma değeri ise 1,27 olarak bulunmuştur.

Önerme 4: “Tercih edeceğim ürüne karar verirken ihtiyacımı göz önünde bulundururum.” Önermesine katılımcıların %12,1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, %4,8’i “Katılmıyorum”, %11,4’ü “Kararsızım”, %30,4’ü “Katılıyorum” ve %41,3’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,84 ve standart sapma değeri ise 1,34 olarak bulunmuştur.

Önerme 5: “Bir malın fiyatı aşırı yükselirse yerine aynı faydayı sağlayan daha düşük fiyatlısını alırım.” Önermesine katılımcıların %12,1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, %5,5’i “Katılmıyorum”, %12,4’ü “Kararsızım”, %32,1’i “Katılıyorum” ve %38’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,78 ve standart sapma değeri ise 1,33 olarak bulunmuştur.

Önerme 6: “Ürün satın alırken marka yerine kalitesine bakarım.” Önermesine katılımcıların %12,1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, %5,2’si “Katılmıyorum”, %19’u “Kararsızım”, %29,2’si “Katılıyorum” ve %34,4’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,69 ve standart sapma değeri ise 1,32 olarak bulunmuştur.

Önerme 7: “Ürünlerin tüketicilere ulaşım sürecinin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %12,1’i “Kesinlikle

Katılmıyorum”, %3,6’sı “Katılmıyorum”, %11,4’ü “Kararsızım”, %36,6’sı “Katılıyorum” ve %36,3’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,21 ve standart sapma değeri ise 1,30 olarak bulunmuştur.

Önerme 8: “Ekonomik krizlerin işsizlik üzerinde yarattığı etkileri yorumlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %12,1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, %4’ü “Katılmıyorum”, %12,6’sı “Kararsızım”, %32,5’i “Katılıyorum” ve %38,7’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,82 ve standart sapma değeri ise 1,32 olarak bulunmuştur.

Tablo 11: Bireysel Ekonomi Planlama Boyutuna Göre Dağılım Tablosu

	“Kesinlikle Katılmıyorum”	“Katılmıyorum”	“Kararsızım”	“Katılıyorum”	“Kesinlikle Katılıyorum”	Ort. ± Ss.		
						Ort.	±	Ss.
1. “Kredi kullanırken gelir-gider dengemi sağlayabilirim”.	10,9	5,2	13,8	28,3	41,8	3,85	±	1,31
2. “Kredi kartı kullanırken ödeme gücüme göre harcama yaparım”.	12,8	4,8	12,4	28,3	41,8	3,81	±	1,36
3. “Taksitlendirme yaparken gelirim göz önünde bulundururum”.	12,4	4,8	10,5	26,4	46,1	3,89	±	1,36
GENEL						3,85		

Önerme 1: “Kredi kullanırken gelir-gider dengemi sağlayabilirim.” Önermesine katılımcıların %10,9’u “Kesinlikle Katılmıyorum”, %5,2’si “Katılmıyorum”, %13,8’i “Kararsızım”, %28,3’ü “Katılıyorum” ve %41,8’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,85 ve standart sapma değeri ise 1,31 olarak bulunmuştur.

Önerme 2: “Kredi kartı kullanırken ödeme gücüme göre harcama yaparım.” Önermesine katılımcıların %12,8’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, %4,8’i “Katılmıyorum”, %12,4’ü “Kararsızım”, %28,3’ü “Katılıyorum” ve %41,8’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,81 ve standart sapma değeri ise 1,36 olarak bulunmuştur.

Önerme 3: “Taksitlendirme yaparken gelirim göz önünde bulundururum.” Önermesine katılımcıların %12,4’ü “Kesinlikle Katılmıyorum”, %4,8’i

“Katılmıyorum”, %10,5’i “Kararsızım”, %26,4’ü “Katılıyorum” ve %46,1’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu önerme için ortalama 3,89 ve standart sapma değeri ise 1,36 olarak bulunmuştur.

3.6.3. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör analizi, birbiriyle ilişkili p tane değişkeni bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı, amaçlayan çok değişkenli bir analiz yöntemidir. Ölçeklere yönelik yapılan açıklayıcı faktör analizi sürecinde öncelikle verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı test edilmiştir. Buna göre veri setinin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliği iyi düzey olan 0,70 değerinin üzerinde 0.937 olarak gerçekleşmiştir. Analize tabi tutulan maddelerin/değişkenlerin tutarlılığını ölçen Bartlett küresellik testi istatistiksel olarak anlamlı ($\chi^2=5372,44$ ve $p=,000$) olarak tespit edilmiştir. Yapılan testler sonucunda açıklayıcı faktör analizi için kullanılacak örneklemin yeterli bir büyüklükte olduğu tespit edilmiş ve faktör analizinin uygunluğu belirlenmiştir.

Tablo 12: Ekonomi Okuryazarlığı Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör 1: Ekonomi Bilgisi	Açıkladığı varyans: 24.53	Cronbach alpha (CA):0.929
	Faktör yükü	Madde silinirse CA
1. “Döviz fiyatlarındaki değişimin ihracat ve ithalat üzerindeki etkilerini yorumlayabilirim”	,592	0.918
2. “IMF politikalarının ekonomi üzerindeki etkisini tartışabilirim”	,515	0.920
3. “Menkul kıymetler borsasındaki gelişmelerin ekonomiye etkisini anlayabilirim”	,648	0.925
4. “Uluslararası ekonomik kaynakların piyasaya etkisini anlayabilirim”	,671	0.919
5. “Ulusal finansal kaynakların ekonomiye etkisini anlayabilirim”	,576	0.922
6. “Enflasyon oranlarındaki değişimin ne ifade ettiğini anlayabilirim”	,590	0.909
7. “Dış ekonomik gelişmelerin ülke ekonomisine yansımalarını yorumlayabilirim”	,519	0.921
8. “Faiz oranlarının piyasaya etkisini anlayabilirim”	,660	0.917
9. “Ekonomik politikaların fayda ve maliyetlerini değerlendirebilirim”	,612	0.915

10. “Küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerin (KOBİ) ekonomik rollerini anlayabilirim”	,655	0.920
11. “Döviz ve altın fiyatlarında meydana gelen değişimin nedenlerini yorumlayabilirim”	,617	0.926
12. “Kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının ekonomik rollerini tanımlayabilirim”	,722	0.925
13. “Gelir dağılımı-ekonomi ilişkisini anlayabilirim”	,669	0.916
Faktör 2: Ekonomik Akılcılık	Açıkladığı varyans: 19.91	Cronbach alpha (CA):0.924
	Faktör yükü	Madde silinirse CA
1.“Ekonomik tercihlerimin fayda ve maliyetlerini karşılaştırabilirim”	,701	0.915
2.”Parasal kaynaklarımı değerlendirerek akılcı (rasyonel) tercihler yapabiliyorum”	,603	0.907
3.“Sunulan hizmetleri ekonomik açıdan değerlendirebilirim”	,519	0.905
4.“Kar ve maliyetler arasındaki farkı anlayabilirim”	,621	0.919
5.“Genel tüketim harcamalarımı gelirimme göre düzenleyebilirim”	,644	0.920
6.“Bireylerin davranışlarını etkileyen ekonomik unsurları algılayabilirim”	,713	0.922
7.“Üretici ile tüketici arasındaki etkileşimin fiyatlara nasıl yansıtıldığını anlayabilirim”	,620	0.909
8.“Malın azalmasının ve fazlaşmasının piyasa fiyatlarına etkisini yorumlayabilirim”	,516	0.921
9.“Arz-talep dengesizliklerinin fiyatlara nasıl yansıtıldığını anlayabilirim”	,605	0.920
Faktör 3: Toplumsal Ekonomik Yansımalar	Açıkladığı varyans: 14.89	Cronbach alpha (CA):0.919
	Faktör yükü	Madde silinirse CA
1.“Tüketeceğim ürüne karar verirken fiyat-fayda ilişkisini göz önünde bulundururum”	,617	0.915
2.“Rekabetin ekonomik sonuçlarını anlayabilirim”	,502	0.904
3.“Reklam harcamalarının ekonomiye katkılarını yorumlayabilirim”	,623	0.909
4.“Tercih edeceğim ürüne karar verirken ihtiyacımı göz önünde bulundururum”	,489	0.914

5. “Bir malın fiyatı aşırı yükselirse yerine aynı faydayı sağlayan daha düşük fiyatlısını alırım”	,667	0.917
6. “Ürün satın alırken marka yerine kalitesine bakarım”	,712	0.915
7. “Ürünlerin tüketicilere ulaşım sürecinin fiyatlara nasıl yansıtıldığını anlayabilirim”	,483	0.904
8. “Ekonomik krizlerin işsizlik üzerinde yarattığı etkileri yorumlayabilirim”	,606	0.905
Faktör 4: Bireysel Ekonomik Planlama	Açıkladığı varyans: 11.46	Cronbach alpha (CA):0.911
	Faktör yükü	Madde silinirse CA
1. “Kredi kullanırken gelir-gider dengemi sağlayabilirim”	,582	0.904
2. “Kredi kartı kullanırken ödeme gücüme göre harcama yaparım”	,611	0.902
3. “Taksitlendirme yaparken gelirim göz önünde bulundururum”	,597	0.910

Veri setinin uygunluğuna yönelik yapılan testlerden sonra veri setinin uygun olduğu onaylandıktan sonra yapılan testlerle onaylanmasının ardından faktör yapısının ortaya konulması amacıyla faktör tutma yöntemi olarak “Varimax” döndürme metodu ile temel bileşenler analizi yöntemi uygulanmıştır. Faktör yapısında, toplam varyansın %70,79’unu açıklayan dört faktörlük bir yapı oluşturulmuş ve belirlenmiştir. Çokluk vd., (2012) yılında yaptıkları çalışmada, sosyal bilimlerde yapılan çalışmalarda çok faktörlü desenlerde açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli olarak kabul etmektedirler. Yapılan analizde dört boyut toplamda varyanstaki değişimin %70.79’unu açıkladığı için faktörlerin açıklama oranı yeterli olarak kabul edilmiştir ve Anti-imağ matris diyagonal değerleri 0.50 değerinin üzerinde çıkmıştır. Bu nedenle herhangi bir soru çıkarma işlemine gerek kalmamıştır. Faktör analizi sonucunda Extraction (çıkarma) sütununda değeri 0,20’nin altında kalan sorular Costello ve Osborne (2005) yılında yaptıkları çalışmada belirtildiği üzere, varyans değişime etkileri az olduğu için analiz dışında bırakılmalıdır. Yapılan analizler sonucunda dört faktör için 0,20 değerinin altında bir soru olmadığı için anketten soru çıkarımı yapılmamış, tüm anket soruları çalışmada kullanılmıştır.

3.6.4. Hipotezlerin Test Edilmesi

Çalışmada kullanılacak yöntemlerin belirlenmesi amaçlı normal dağılım testlerinden Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri kullanılmıştır. Yapılan her iki normallik testi sonucunda $p < 0.05$ olarak bulunmuştur. Bu nedenle normal dağılımın sağlanmadığını belirten H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Bu yüzden grup farklılığı analizlerinde non-parametrik yöntemler kullanılacaktır. Grup farklılıklarının analizinde 2 grup için Mann-Whitney-U testi ile 3 ve üzeri grup için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Farkın kaynağı için ortalama sıra (mean rank) değerlerine bakılmıştır.

Tablo 13: Cinsiyet açısından Mann-Whitney U sınaması sonuçları

Boyutlar	Grup	N	Ortalama sıra	Mann-Whitney U	p
Ekonomi Bilgisi	Kadın	168	173,81	15003,500	0,000*
	Erkek	253	235,70		
Ekonomik Akılcılık	Kadın	168	182,67	16492,000	0,000*
	Erkek	253	229,81		
Toplumsal Ekonomik Yansımalar	Kadın	168	197,95	19060,000	0,072
	Erkek	253	219,66		
Bireysel Ekonomi Planlama	Kadın	168	197,16	18927,000	0,050
	Erkek	253	220,19		

*0.05 için anlamlı farklılık

Ekonomi bilgisi ve Ekonomik akılcılık boyutları kadın ve erkek arasında anlamlı bir farklılık göstermekte iken, Toplumsal ekonomik yansımalar ve Bireysel ekonomi planlama boyutları anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ortalama sıra değerlerine bakıldığında, erkek katılımcıların daha olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir.

Tablo 14: Yaş açısından Kruskal-Wallis sınaması sonuçları

Boyutlar	Grup	N	Ortalama sıra	Ki-kare değeri	p
Ekonomi Bilgisi	20- 30 Yaş	85	198,45	4,812	0,186
	31- 40 Yaş	199	206,44		
	41- 50 Yaş	104	217,76		
	51 Yaş ve Üzeri	33	249,50		
Ekonomik Akılcılık	20- 30 Yaş	85	214,13	1,099	0,777
	31- 40 Yaş	199	206,38		
	41- 50 Yaş	104	211,46		
	51 Yaş ve Üzeri	33	229,33		
Toplumsal Ekonomik Yansımalar	20- 30 Yaş	85	217,14	1,910	0,591
	31- 40 Yaş	199	204,19		
	41- 50 Yaş	104	212,10		
	51 Yaş ve Üzeri	33	232,76		
Bireysel Ekonomi Planlama	20- 30 Yaş	85	204,28	0,635	0,888
	31- 40 Yaş	199	209,85		
	41- 50 Yaş	104	216,34		
	51 Yaş ve Üzeri	33	218,39		

Yaş grupları açısından bakıldığında hiçbir boyut yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 15: Eğitim Durumu açısından Kruskal-Wallis sınaması sonuçları

Boyutlar	Grup	N	Ortalama sıra	Ki-kare değeri	p
Ekonomi Bilgisi	Lisans	252	206,16	4,455	0,108
	Yüksek Lisans	161	214,33		
	Doktora	8	296,31		
Ekonomik Akılcılık	Lisans	252	205,08	2,885	0,236
	Yüksek Lisans	161	217,38		
	Doktora	8	269,19		
Toplumsal Ekonomik Yansımalar	Lisans	252	205,24	3,769	0,152
	Yüksek Lisans	161	216,39		
	Doktora	8	283,94		
Bireysel Ekonomi Planlama	Lisans	252	207,41	1,742	0,418
	Yüksek Lisans	161	214,16		
	Doktora	8	260,38		

Eğitim grupları açısından bakıldığında Hiçbir boyut eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 16: Unvan durumu açısından Mann-Whitney U sınaması sonuçları

Boyutlar	Grup	N	Ortalama sıra	Mann-Whitney U	p
Ekonomi Bilgisi	Yeminli Mali Müşavir	25	221,06	4698,500	0,670
	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	396	210,36		
Ekonomik Akılcılık	Yeminli Mali Müşavir	25	208,14	4878,500	0,903
	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	396	211,18		
Toplumsal Ekonomik Yansımalar	Yeminli Mali Müşavir	25	220,32	4717,000	0,692
	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	396	210,41		
Bireysel Ekonomi Planlama	Yeminli Mali Müşavir	25	210,00	4925,000	0,965
	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	396	211,06		

Ünvan grupları açısından bakıldığında Hiçbir boyut unvan durumları arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 17: Kıdem Durumu açısından Kruskal-Wallis sınaması sonuçları

Boyutlar	Grup	N	Ortalama sıra	Ki-kare değeri	p
Ekonomi Bilgisi	1-3 Yıl Arası	112	198,17	8,819	0,032*
	4-6 Yıl Arası	53	223,60		
	6-10 Yıl Arası	83	185,29		
	10 Yıl ve Üzeri	173	227,78		
Ekonomik Akılcılık	1-3 Yıl Arası	112	195,31	5,778	0,123
	4-6 Yıl Arası	53	225,29		
	6-10 Yıl Arası	83	196,24		
	10 Yıl ve Üzeri	173	223,86		
Toplumsal Ekonomik Yansımalar	1-3 Yıl Arası	112	194,48	4,644	0,200
	4-6 Yıl Arası	53	233,03		
	6-10 Yıl Arası	83	204,46		
	10 Yıl ve Üzeri	173	218,08		
Bireysel Ekonomi Planlama	1-3 Yıl Arası	112	196,32	3,474	0,324
	4-6 Yıl Arası	53	208,43		
	6-10 Yıl Arası	83	208,21		
	10 Yıl ve Üzeri	173	222,63		

*0.05 için anlamlı farklılık

Ekonomik akılcılık, Toplumsal ekonomik yansımalar ve Bireysel ekonomi planlama boyutları kıdem durumları arasında anlamlı bir farklılık göstermezken Ekonomi bilgisi boyutu anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ortalama sıra değerlerine bakıldığında 10 yıl ve üzeri kıdeme sahip katılımcıların ekonomi bilgisi boyutuna daha olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir.

Tablo 18: Gelir Düzeyi açısından Kruskal-Wallis sınaması sonuçları

Boyutlar	Grup	N	Ortalama sıra	Ki-kare değeri	p
Ekonomi Bilgisi	3000 TL'ye Kadar	81	179,42	12,419	0,006*
	3000 TL - 6000 TL	162	202,61		
	6000 TL - 10000 TL	95	227,91		
	10000 TL ve Üzeri	83	238,85		
Ekonomik Akılcılık	3000 TL'ye Kadar	81	178,52	12,167	0,007*
	3000 TL - 6000 TL	162	203,35		
	6000 TL - 10000 TL	95	233,08		
	10000 TL ve Üzeri	83	232,37		
Toplumsal Ekonomik Yansımalar	3000 TL'ye Kadar	81	195,74	3,138	0,371
	3000 TL - 6000 TL	162	207,93		
	6000 TL - 10000 TL	95	227,39		
	10000 TL ve Üzeri	83	213,11		
Bireysel Ekonomi Planlama	3000 TL'ye Kadar	81	182,31	6,273	0,099
	3000 TL - 6000 TL	162	213,76		
	6000 TL - 10000 TL	95	221,52		
	10000 TL ve Üzeri	83	221,57		

*0.05 için anlamlı farklılık

Toplumsal ekonomik yansımalar ve Bireysel ekonomi planlama boyutları gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık göstermezken Ekonomi bilgisi ve Ekonomik akılcılık boyutları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ortalama sıra değerlerine bakıldığında 10000 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip katılımcıların Ekonomi bilgisi boyutuna, 6000 TL-10000 TL gelir düzeyine sahip katılımcıların ise Ekonomik akılcılık boyutuna daha olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir.

Tablo 19: Katılımcıların Ekonomik Okuryazarlık Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Belirleyen Korelasyon Analizi Sonuçları

		“Ekonomi Bilgisi”	“Ekonomik Akılcılık”	“Toplumsal Ekonomik Yansımalar”	“Bireysel Ekonomi Planlama”
Ekonomi Bilgisi	r	1,000	,683*	,584*	,522*
	p	.	,000	,000	,000
	n		421	421	421
Ekonomik Akılcılık	r		1,000	,712*	,632*
	p		.	,000	,000
	n			421	421
Toplumsal Ekonomik Yansımalar	r			1,000	,685*
	p			.	,000
	n				421
Bireysel Ekonomi Planlama	r				1,000
	p				.
	n				

* $p < 0.05$, anlamlı ilişki

İlişki analizlerinden görüleceği üzere; ekonomi bilgisi alt boyutu arttıkça ekonomik akılcılık boyutu %68.3 pozitif yönde artmakta, toplumsal ekonomik yansımalar alt boyutu %58.4 pozitif yönde artmakta ve bireysel ekonomi planlama alt boyutu ise %52.2 pozitif yönde artmaktadır. Ekonomik akılcılık alt boyutu arttıkça toplumsal ekonomik yansımalar alt boyutu %71.2 pozitif yönde artmakta ve bireysel ekonomi planlama alt boyutu da %63.2 pozitif yönde artmaktadır. Toplumsal ekonomik yansımalar alt boyutu bireysel ekonomi planlama boyutunu %68.5 arttırmaktadır. Görüldüğü üzere, tüm boyutlar arasında birbirleriyle anlamlı pozitif yönlü ilişkiler gözlemlenmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Yeminli Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin ekonomi okuryazarlık düzeylerini belirlemeyi ve ekonomi okuryazarlık düzeylerinin sosyo-demografik özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Araştırmanın ilk sonucu olarak, Ekonomi bilgisi ve Ekonomik akılcılık boyutları kadın ve erkek arasında anlamlı bir farklılık göstermekte iken, Toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutları anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ortalama sıra değerlerine bakıldığında, erkek katılımcıların daha olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir.

Sonuçlar yaş grupları açısından incelendiğinde hiçbir boyut yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği, eğitim grupları açısından incelendiğinde hiçbir boyut eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği ve ünvan grupları açısından incelendiğinde ise hiçbir boyut ünvan durumları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği gözlemlenmiştir.

Çalışmanın ikinci sonucu, Ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama boyutları kıdem durumları arasında anlamlı bir farklılık göstermezken Ekonomi bilgisi boyutu anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ortalama sıra değerlerine bakıldığında 10 yıl ve üzeri kıdeme sahip katılımcıların ekonomi bilgisi boyutuna daha olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir.

Üçüncü bulgu ise Toplumsal ekonomik yansımalar ve Bireysel ekonomi planlama boyutları gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık göstermezken Ekonomi bilgisi ve Ekonomik akılcılık boyutları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ortalama sıra değerlerine bakıldığında 10.000 TL/ay ve üzeri gelir düzeyine sahip katılımcıların Ekonomi bilgisi boyutuna, 6.000 TL/ay - 10.000 TL/ay gelir düzeyine sahip katılımcıların ise Ekonomik akılcılık boyutuna daha olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir.

Çalışmanın dördüncü sonucu olarak ise, İlişki analizlerinden görüleceği üzere; ekonomi bilgisi alt boyutu arttıkça ekonomik akılcılık boyutu %68,3 pozitif yönde artmakta, toplumsal ekonomik yansımalar alt boyutu %58,4 pozitif yönde artmakta ve bireysel ekonomi planlama alt boyutu ise %52,2 pozitif yönde artmaktadır. Ekonomik akılcılık alt boyutu arttıkça toplumsal ekonomik yansımalar alt boyutu %71,2 pozitif yönde artmakta ve bireysel ekonomi planlama alt boyutu da %63,2 pozitif yönde artmaktadır. Toplumsal ekonomik yansımalar alt boyutu bireysel ekonomi planlama boyutunu %68,5 arttırmaktadır. Görüldüğü üzere, tüm boyutlar arasında birbirleriyle anlamlı pozitif yönlü ilişkiler gözlemlenmiştir.

Yapılan yazın taramasında, Ekonomik okuryazarlık üzerine yapılan çalışmaların genellikle kavramsal düzeyde ve sektörel düzeyde yapıldığı, çeşitli meslek mensubu ve meslek gruplarına mensup uzmanlar üzerinde yapılan çalışmalara çok fazla rastlanılmamıştır. Bu itibarla bu çalışmanın yapılacak diğer çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarından, farklı meslek gruplarına mensup uzmanların ekonomi okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve ekonomi okuryazarlık düzeylerinin sosyo-demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi

için benzer veya başka modellerle tekrar çalışılmasının faydalı olacağı önerilebilir.

KAYNAKÇA

Akhan, N. E. (2015). Economic Literacy Levels Of Social Studies Teacher Candidates, *World Journal Of Education*, 5 (1), 25-39.

Anthony, K. V., Smith, R. C. And Miller, N. C. (2015). Preservice Elementary Teachers' Economic Literacy: Closing Gates To Full İmplementation Of The Social Studies Curriculum, *The Journal Of Social Studies Research*, 39, 29-37.

Bariş, S., ve Şeker, H., (2017), Ekonomi Okuryazarlığı: Amasya Üniversitesi'nde Bir Araştırma, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 624,79-93.

Boz, D., (2019), Kütahya İlinde Bulunan Özel Eğitim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrenci Velilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi , *Muhasebe Ve Finansman Dergisi* 82, 147- 160

Costello, A. B., & Osborne, J. W. (2005), Best Practices İn Exploratory Factor Analysis: Four Recommendations For Getting The Most From Your Analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 10(7), 1-8.

Çokluk, Ö. S., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, S. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: Spss Ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Dilek, S., Küçük, O., ve Eleren, A., (2016), Kastamonu Üniversitesi Öğrencilerinin Ekonomi Okuryazarlığı, İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi 7 (5), 1865-1878

Gerek, S., ve Kurt, A., (2010), Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümlerinde Ekonomi Okuryazarlığına İlişkin Göstergeler , *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9(1), 87-97

Grimes, Paul W., Megan J. Millea And M. Kathleen Thomas; (2007), *Testing The Economic Literacy Of K-12 Teachers: A State-Wide Baseline Analysis*, Erişim Adresi: http://Papers.Ssrn.Com/Sol3/Papers.Cfm?Abstract_İd=962781 Erişim Tarihi: 12.02.2016.

Hayta, N., ve Nadire Emel Akhan, N, E., (2014), İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Ekonomi Okuryazarlığının Geliştirilmesi, *TSA* 1 (18), 216-230.

Kurt, A. A., ve Gerek S., (2011), Ekonomi Okuryazarlığı Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, *Uludağ Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1 (30), 59-73

Lusardi, A. Ve Peter, T. (2008) “Debt Literacy, Financial Experiences And Overindebtedness” National Bureau Of Economic Research Inc., Cambridge.

Mercan, N., Oyur, E., Altınay , A., Aksanyar, Y., (2012), Ekonomi Okur Yazarlığına Yönelik Ampirik Bir Araştırma, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2 (4)

North Central Regional Educational Laboratory-NCREL (2003), 21st Century Skills:Economic Literacy. 10 Mart 2011, Erişim Adresi: <http://Www.Careersmarts.Com/21/Engauge21st.Pdf>

Pandey, C., and Bhattacharya, S. B., (2012), Economic Literacy Of Senior Secondary School Teachers: A Field Study, *Journal Of All India Association For Educational Research*, 24(1).

Santaş, F., ve Demirgil, B., (2015), Ekonomi Okuryazarlığı Düzeyinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma, *Akademik Bakış Dergisi*, 48, 46-60.

Tayfun, A. ve Silik, C. E. (2019). Öğrencilerin Ekonomi Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Journal Of Tourism And Gastronomy Studies*, 7 (4), 2920-2941.

Ünal, S., Düğür , Y. S. ve Söylemez , C., (2015), Ekonomi Okuryazarlığı Ve Kredi Kartı Tutumunun Rasyonel Kredi Kartı Kullanımına Etkisi: Dumlupınar Üniversitesi Tavşanlı MYO Örneği , *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10(1), 31- 52

Yasmin, F., Kouser, R., Hassan, I. And Ahmad, W. (2014). Determinants Of Economic Literacy At University Level: A Case Of Pakistan, *Pakistan Journal Of Commerce And Social Sciences*, 8 (3), 914-924.

Yıldırım, G. ve Öztürk, C. (2017). Ekonomi Okuryazarlığı Ve Eğitime İlişkin Alan Uzmanı Ve Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi. *Erciyes Journal Of Education*, 1(2), 1-22.

Walstad, W. B. and Soper, J. C. (1988). A Report Card On The Economic Literacy Of U.S. High School Students, *The American Economic Review*, 78 (2), 251-256.